

O'QUVCHILARNING BILIMLARNI O'ZLASHTIRISHIDA OILANING O'RNI.

Sattorova Muxlisa Akram qizi

Xolliyeva Aziza Tura qizi

*Termiz davlat pedagogika instituti Psixologiya kafedrasi Pedagogika va
psixologiya mutaxassisligi 1-bosqich magistranti*

E-mail m.sattorova.99@gmail.com telefon: 88-242-30-11

azizaxolliyeva2232@gmail.com

Barchamizga ma'lumki, inson ilk tarbiyani, bilimni oiladan oladi va shu yerda oila bag'rida shakllanadi. Har bir insonning xarakteri, o'zini tutishi, bilimi, mexr muhabbat, insof, dunyoviy va diniy qarashlari kabi tushunchalar oilada qaror topishi barchamizga sir emas albatta. Oilada o'smirlarni haddan tashqari erkalash, ularning barcha talablariga yon bosish, muayyan xatti-harakatlarda erkinlik, ko'pincha, yomon oqibatlariga olib keladi. Shunday qilib, o'smir maktabdan qochib, chekishni, ichishni, kattalar o'yinlarini o'ynashni boshlaydi va uyga kech keladi. Oilaviy tarbiyaning juda muhim xususiyati bor: ota-onalar va bolalar o'rtasidagi munosabatlar shaxsiy va hissiydir. Ona bolaga "shirin" tilda gapiradi. Ota mehri ham shirin, bunday munosabat farzandlar qalbida mehr uyg'otadi, bu oila tarbiyasining afzalligi va nafosatidir. har bir ota-ona farzandining tarbiyasi va kamolotiga mas'ul bo'lishi kerak. Biroq ba'zida jamiyatda ota-onalar biz tahlil qilgan mas'uliyat hissini tushunmayotganiga guvoh bo'lamiz. Ota-onalar mas'uliyatsizligi sabab oiladagi mehr va g'amxo'rlikdan mahrum bo'lgan bolalar ko'payadi. Psixologning so'zlariga ko'ra, aslida, har bir ota-ona o'z farzandini yaxshi ko'radi: "Masalan, ayol kelajakdagi oilaviy hayotni orzu qilsa, o'sha o'ylar orasiga doimo bo'lajak farzandining timsolini chizadi. Biroq farzand dunyoga kelganidan keyin ota-onaning ba'zida bilib yoki bilmay farzandiga nisbatan mas'uliyatsizlikka yo'l qo'yayotgani juda achinarli holatdir. mamlakatimizda har doim bolalar va ota-onalar o'rtasida tushunish muammosi bo'lgan. Ota-onalar doimo farzandlaridan, bolalar esa ota-onalari ularni tushunmasligidan shikoyat qiladilar. O'tgan avlod vakillarini tahlil qilar ekanmiz, qizlar onasidan, o'g'il bolalar esa otasidan qo'rqishini ko'ramiz. Muloqot bor, lekin samimiylik yo'q. Toki samimiylik, do'stlik bo'lmasa, ular doimo muammo bo'lib qoladi. Natijada bola gaplashadigan boshqa odamni topadi va bu odamning xavfsiz ekanligiga kim kafolat beradi? Ota-onasi bilan do'st bo'lmagan odamlar tashqi muhitni orzu qiladi va oiladan uzoqlashadi. Uy ular uchun faqat ovqatlanish, uxlash va pul olish uchun joyga aylanib qoladi. Shu boisdan ham o'z vaqtida o'z mas'uliyatini his qilgan

holda farzandlari bilan do'st bo'lishga intilishi muhim ahamiyat kasb etadi. ming afsuski, oilalarda otani ishga boradigan, pul topadigan, bu masalada o'z so'zi bo'lmagan, bola bilan bevosita muloqot qilmaydigan shaxs sifatida bilishadi. Boshqacha aytganda, oila a'zolari qanday fikrda bo'lishidan qat'i nazar, faqat uning qarori asos bo'ladi. Bu bola tarbiyasiga to'g'ridan to'g'ri xalaqit bermaydi va barcha mas'uliyat onaga tushadi. U muammoga duch kelganida, u shunchaki boshqalarni ayblaydi va qanchalik mas'uliyat borligi haqida o'ylamaydi. Psixologlarning aytishicha, otalarimiz javobgarlikdan qochishadi. Faqat onani bilim va tajribasi bola tarbiyasida yetarli bo'lmaydi. Har bir ota-ona psixolog kabi bilimli bo'lishi kerak. Ota va qiz, ota va o'g'il munosabatlari o'rtasida hech qanday farq bo'lmasligi kerak. Albatta, otasi sportchi bo'lsa, o'g'lini sportga olib borishi mumkin, ammo bu holatda qizni chetlab o'tmaslik kerak. Bolalar o'sib ulg'aygan sayin, munosabat har xil bo'lishi mumkin, lekin umuman olganda, sevgiga yondashuvda farq bo'lmasligi kerak. ilmiy izlanishlarga ko'ra, inson uch yoshidanoq o'zini anglaydi, ijtimoiy muhit bilan bog'lanishga harakat qiladi, tana a'zolarini tushunadi. 1-2 yoshli bolani ko'zgu oldida o'tiring va unga o'zini tushunishga yordam bering. Bundan tashqari, har doim unga ismi bilan murojaat qilish muhim, chunki turli nomlardan foydalanish uning rivojlanishiga salbiy ta'sir qiladi. Bundan tashqari, unga o'zini namoyon qilish imkoniyatini berish kerak. Undan muammoni hal qilishni so'rash, bu uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Uni oilada sodir bo'lgan barcha muammolar va voqealar bilan u tushunadigan tarzda tanishtirish lozim. Biroq bularning barchasiga qo'shimcha ravishda, har bir bolaning o'ziga xos psixologiyasi borligini ta'kidlash kerak. Shunchaki, har bir ota-ona o'z farzandini yaxshi bilishi, psixologlar aytgan fikrlar bilan bir qatorda, individual xususiyatlarini ham hisobga olishi kerak. oila tarbiyasining mazmuni ta'limning barcha sohalarini qamrab oladi. Bolalarning jismoniy, estetik, mehnat, aqliy va ma'naviy tarbiyasi oilada amalga oshiriladi va u yoshga qarab o'zgaradi. imkoniyat darajasida oilalar va oila a'zolari bolalarga tabiat, jamiyat, texnika haqida bilim beradi, ularda ijodiy faollik va tajribani shakllantiradi, ma'lum intellektual qobiliyatlarni, nihoyat, hayotga, dunyoga, odamlarga, kasb-hunarga munosabatini shakllantiradi. Oilaviy tarbiyada ma'naviy tarbiya asosiy o'rin tutadi. Avvalo, oilada ijobiy fazilatlar, xususan, mehr-oqibat, e'tiborlilik, g'amxo'rlik, kattalarga, ota-onaga hurmat, bolalarga g'amxo'rlik, soddalik, kamtarlik, halollik va rostgo'ylik, mehnatsevarlik, vatanparvarlik kabi fazilatlarni tarbiyalashga e'tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1.Ota-ona va bola munosabatlari bolalarning shaxsiyatini shakllantirish omillari. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar.(ISSN 2181-1709) (ISSN2181-1717) SJIF:3,546 2020. 2022/N7 148–153.

2.Oilada bolalarning milliy qadriyatlar va an'analar asosida o'zaro munosabatlarni tarbiyalashning pedagogik mexanizmlari

<https://unilibrary.uz/dissertation/461111>

3.Zamonaviy jamiyatda ota-onalarning farzand tarbiyasidagi ma'naviy-axloqiy mas'uliyatini oshirishning pedagogik mexanizmlari.

https://unilibrary.uz/dissertation?name=ota-ona&sort=desc&sort_direction=id

